

А. М. Єрмоленко

Порозуміння

ПОРОЗУМІННЯ — феномен повсякденної практики, політичної, економічної, наукової та іншої діяльності людини, що характеризує взаємну погодженість, домовленість у діях, сенсах, цілях, вчинках тощо з ким-небудь. П. — ключове поняття соціальної, практичної та політичної філософії, філософської антропології, соціальної психології, етики та економічної теорії. У теорії соціальної дії визначає головну мету [комунікації](#), що на противагу стратегічній дії, спрямованій на досягнення певної цілі соціальної взаємодії як S-O-відношення, визначається досягненням П. у соціальній взаємодії як S-S-відношення. П. як визначальна характеристика соціальної [взаємодії](#), [спілкування](#), [діалогу](#) та комунікації має інтерсуб'єктивну основу, на що вказує префікс «по», або перша частина складного слова (взаємо-)розуміння. Тому синонімами П. є «взаєморозуміння», «згода», «узгодженість», «погодженість», що свідчить про спільне *розуміння* чогось або когось, досягнення єдності сенсів соціальної дії разом з ін. людьми. П., так само як і розуміння, спирається на спільні цінності та норми спільноти, узасадничені смисловими самоочевидностями життєсвіту. Останній є основою для передрозуміння, без чого неможливе будь-яке розуміння чогось або когось, а також П. з кимось. Однак передрозуміння може утворювати хибні сенси (передсуди, забобони, ідеології тощо) у викривлених відносинами панування комунікаціях. Тому, як зазначав Д. Бюлер, «тільки за умов критичного застосування передрозуміння можна правильно щось розуміти». Правильне розуміння, так само як і П., досягають аргументативним [дискурсом](#), що спирається на комунікативно раціоналізований життєсвіт, у якому сенси діяльності стають темою обговорення і набувають своєї чинності на основі прояснення шляху досягнення згоди щодо них. Окремим проявом П. є [компроміс](#), що досягається взаємними поступками заради досягнення мети. Регулятивною ідеєю досягнення П. в аргументативному дискурсі є ідеальний (Ю. Габермас), або трансцендентальний (К.-О. Апель), дискурс, що передбачає відсутність будь-якого примусу як внутрішнього, так і зовнішнього, обумовленого відносинами панування, а також принципову необмеженість комунікації щодо учасників дискурсу.

Рекомендована література

1. D. Böhler, K. O. Apel. Diskurs und Verstehen // Funkkolleg Praktische Philosophie. Frankfurt am Main, 1984;
2. J. Habermas. The Theory of Communicative Action. Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society. Cambridge, 1985;
3. Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ / Пер. з нім. // Єрмоленко А. Комунікативна практична філософія. К., 1999;
4. Єрмоленко А. М. Дискурс. Комунікація. Моральність. К., 2021.

Бібліографічний опис:

Порозуміння / А. М. Єрмоленко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-882813>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).